

Nationella operativa avdelningen
Operativa enheten

Uppföljning av ordningsläget under fotbollssäsongen 2023

Sammanfattning

- Den postpandemiska nedgången i ordningsläget planade ut under 2023 och har stabiliserats på en hög nivå. Situationen är på det stora hela som under 2022.
- Antalet arrangemang med ett bedömt allvarligt ordningsläge och allvarliga incidenter har dock ökat kraftigt.
- En tydligt negativ utveckling är en ökad förekomst av våld och hot mot tjänstemän och övriga deltagare på arrangemangen.
- Det finns en tydlig trend där supportrar från några av storstadsregionernas lag radikaliserats ytterligare, medan utvecklingen i resten av landet är oförändrad på det stora hela. Supporters till tre storstadslag har varit involverade i mer än hälften av alla allvarliga incidenter.
- Illegal pyroteknik och explosiver är fortsatt den vanligaste ordningsstörningen i samband med arrangemang. Över 11 300 illegala pyrotekniska objekt har antänts och/eller avfyrats på arenorna under 2023
- Flertalet besökare, funktionärer samt tjänstemän har skadats av illegal pyroteknikanvändning under 2023. Detta inkluderar även barn och djur.
- En kraftig ökning av explosiver (bangers) i allsvenskan
- Något positiv utveckling gällande inkastade föremål eller motsvarande under 2023.
- Den internationella trenden i jämförbara länder i Europa, som t.ex. Nederländerna, Danmark, Schweiz och Österrike är i stort liknande den i Sverige.

Förutsättningar för bedömning

Uppföljningen baseras på de matchrapporter som upprättats av polismyndigheten inom elitfotbollen. Med elitfotboll avses matcher i allsvenskan, Superettan och svenska cupen. Matcher inom elitfotbollen där ingen polisiär närvaro förekommit är skattade som ett normalt ordningsläge (1).

Myndighetens bedömningsskala är något förenklat:

1–2 (normalt/**grönt läge**)

3 (något förhöjt; **grön/gult läge**)

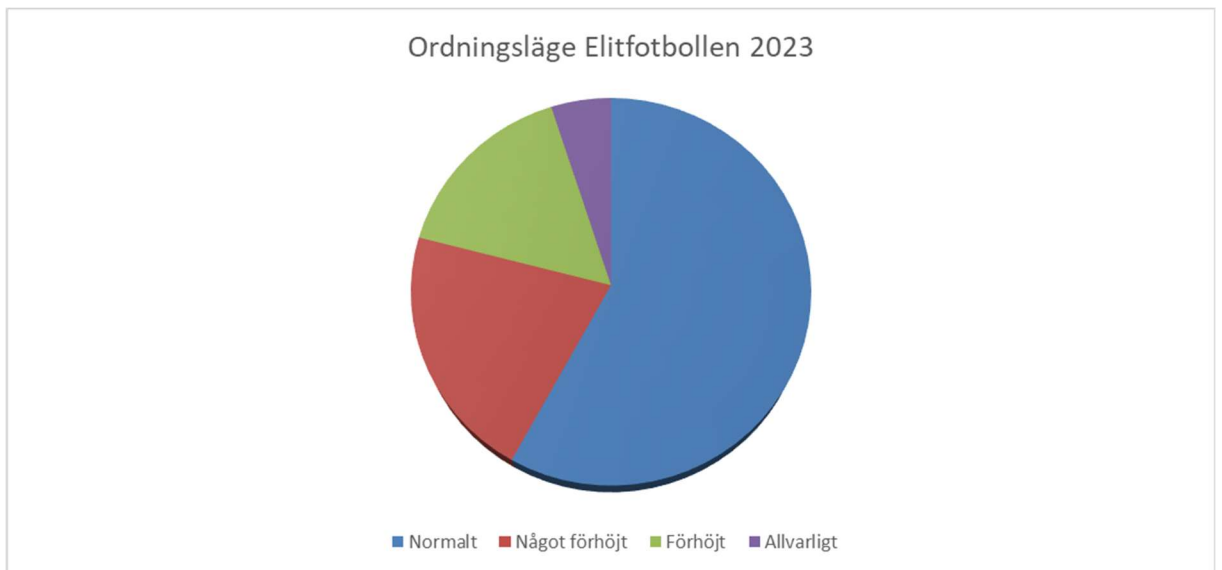
4 (förhöjt läge med flera ordningsstörningar/brott; **gult läge**)

5-6 (allvarligt ordningsläge och brott; **rött läge**)

Skattningarna är således att betrakta som indikatorer eller för att demonstrera en trend eller utvecklingstendens.

Ordningsläget i stort

Den postpandemiska nedgången i ordningsläget har planat ut under 2023. Nivåerna är på det stora hela som under 2022. Oroande är dock att antalet allvarliga händelser ökat markant. Den genomsnittliga matchen inom elitfotbollen (allsvenskan, superettan och svenska cupen) uppvisade ett ordningsläge på 2,2 under 2023 mot 2,4 under 2022. Det innebär att den stora trenden, sett till mängden data, pekar på en utplaning, eller möjligen ett steg i rätt riktning. Möjligen börjar man kunna se effekterna av exkluderingsstrategin.

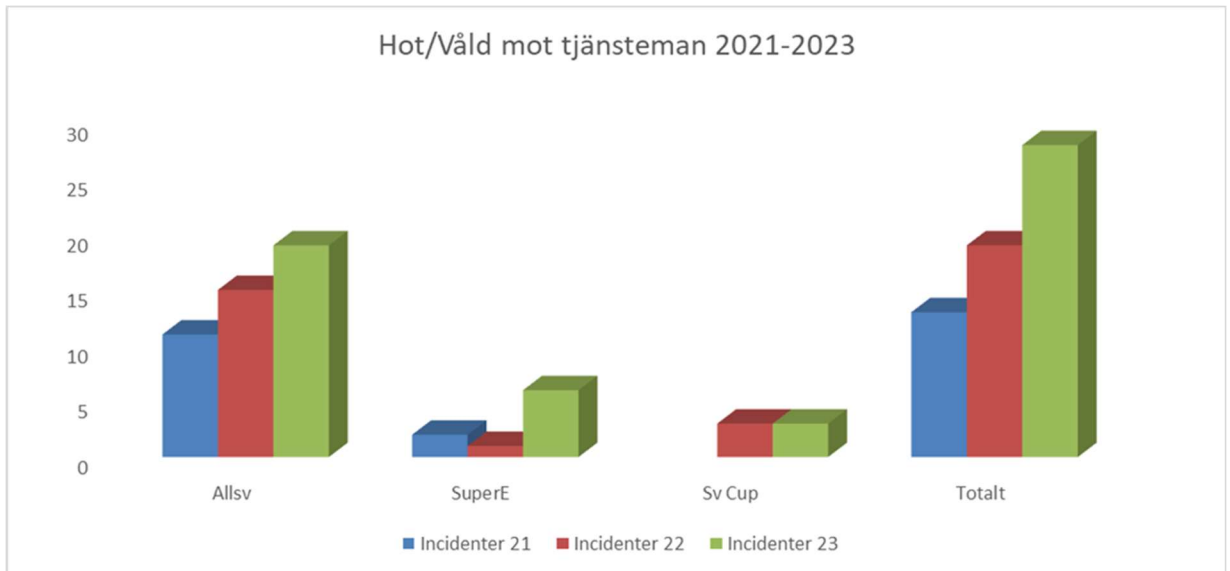

Ordningsläge totalt inom elitfotbollen 2023. Bedömt ordningsläge som andel av totalt antal matcher (555 matcher).

Negativt är att de allvarligaste händelserna är många. Hela 22 matcher uppvisade ett allvarligt ordningsläge där arrangören förlorat kontrollen över tillställning och kräver polisresurser för att återställa ordningen eller att enskilda allvarliga incidenter förekommit.

Hot och våld

Under 2023 har ett flertal våldsamma incidenter utspelat sig, det rör sig om våldsamt upplopp, användande av explosiver, slagsmål mellan supportrar och misshandel. Antalet anmälningar supportrar emellan är lågt och mörkertalet på området bedöms även vara stort rörande ordningsvakter och poliser. Trenden är fortsatt negativ.

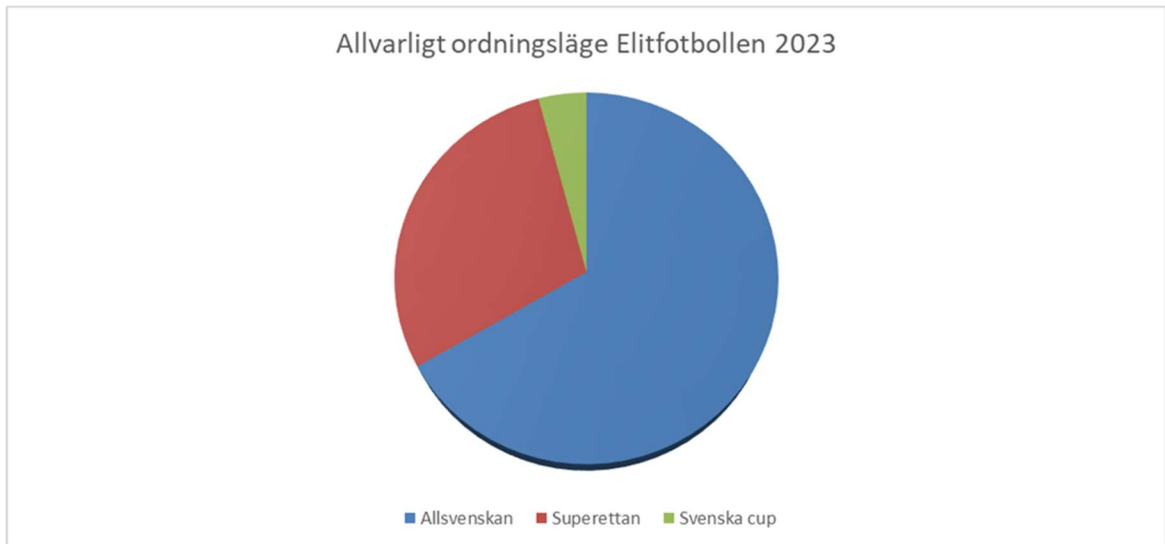

Hot och våld mot tjänsteman inom elitfotbollen 2021-2023. Antalet inrapporterade incidenter. Exklusive funktionärer och besökare.

Speciellt bekymrande är våld och hot mot de poliser, ordningsvakter, funktionärer från fotbollsrörelsen samt övrig personal som arbetar med arrangemangen. I år har omkring 100 poliser och ett stort antal ordningsvakter utsatts för våld i sin yrkesutövning. Läger man till antalet som hotats, så är antalet betydligt större. Mörkertalet bedöms som stort.

Det ökande antalet allvarliga incidenter samt det ökande våldet

Trots att ordningsläget inom elitfotbollen på det stora hela har stabiliserats på hög nivå av ordningsstörningar, så har både våldet mot tjänstemän liksom det allvarligaste händelserna ökat under 2023. Orsakerna till detta behöver analyseras ytterligare, även kvalitativt i ett senare steg.

Antalet allvarliga incidenter per serie. Allsvenskan; 15, Superettan 6; svenska cupen 1 (24 matcher totalt)

Det kan således utifrån ovan konstateras att det är företrädesvis i allsvenskan som de flesta allvarliga händelserna utspelar sig.

Lag som varit involverade i allvarliga incidenter som hemma-/bortalag. DIF; 6, AIK; 5, MFF; 5, HAM; 4, ELF; 4; GBG; 3, SIR; 2; HÄC; 2; MJÄ 1

Utifrån ovanstående så kan det konstateras att tre lag har varit involverade i mer än hälften av alla incidenter (DIF, AIK, MFF). Vidare att landets tre storstadsregioner (inklusive Borås, Uppsala) står för den absoluta

majoriteten av de allvarliga händelserna. Mjällby huserade cupfinalen 2023, men har i övrigt ett gott ordningsläge på sina arrangemang.

Lag som varit involverade i allvarliga incidenter som hemma-/bortalag. BRA; 1, GEF; 1, HEL; 3, JÖN; 3, LAN; 2, ÖRE; 1, GAIS; 1, ÖIS; 1, SUN 1

De allvarliga händelserna i Superettan är kopplade till känsloladdade derby-situationer samt några tillfällen då explosiver använts på arenan. Därav en möjlig överrepresentation för de tre lagen från södra Sverige.

Kopplar man detta till tillfällena och lag som spelat oftast när det förekommit våld/hot mot tjänsteman, så framträder ett visst mönster; DIF (6 tillfällen), AIK (5 tillfällen), HAM (5 tillfällen), GBG (5 tillfällen), MFF (4 tillfällen).

En slutsats man kan dra är således att det framstår som att supporters till några av lagen från storstadsregionerna radikaliserats ytterligare under 2023. En observation som behöver analyseras vidare.

Inkastade föremål

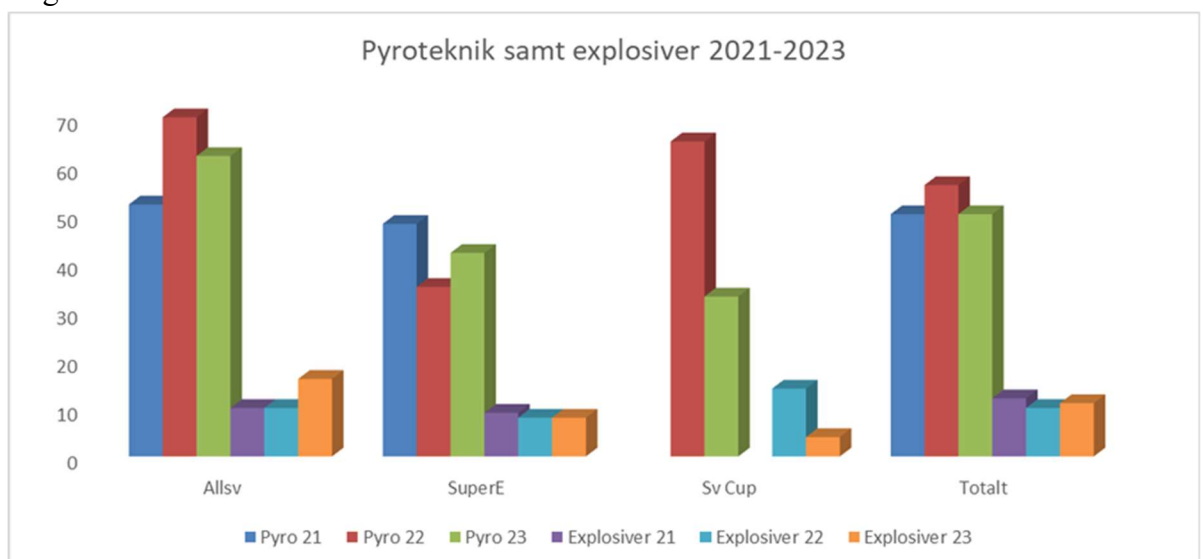
Under 2023 så har trenden gått i rätt riktning, då nivån är nere på samma som 2021, då det kastades minst 100 föremål in på arrangemang inom elitfotbollen. Detta trots att antalet matcher var begränsade av pandemin. Under 2022 var motsvarande siffra minst 300 föremål. Framförallt i svenska cupen, så har ett trendskifte skett. Ett inkastad objekt utgör generellt ett ordningsstörande brott, men har också under året bedömts som grövre gärningar som olaga hot eller misshandel.

Incidenter rörande inkastade föremål 2021 - 2023.

Pyroteknik och explosiver

Den enskilt viktigaste variabeln för att förklara störningar i ordningsläget är användningen av illegal pyroteknik och explosiver samt brott mot maskeringsförbudet.

Procent av totala mängden arrangemang under 2021 och 2023 som uppvisat pyroteknik eller explosiver. Totalt innefattar samtliga arrangemang (555 arrangemang).

Inom elitfotbollen i stort förekommer illegal pyroteknikanvändning i lite mindre än hälften av samtliga arrangemang. Ett trendbrott har kunnat ses i svenska cupen där antalet tillfällen mer eller mindre halverats. Även om mängden vid de tillfällen då det sker ökat.

I övrigt har det varit ett mörkt år sett till mängden illegal pyroteknik som avfyrats. Den ökade användningen av explosiver i allsvenskan är därtill mycket oroande. För säsongen 2023 rapporterades det in att 11 300 illegala pyrotekniska objekt har avfyrats. Antagligen handlar det om fler avfyrade objekt. Under ett arrangemang kan det handla om minst 500 avfyrade objekt, detonationer från explosiver och skjutande med raketer till några enstaka avfyrade objekt. I både arrangemangrapporter och i media rapporteras om besökare, tjänstemän, funktionärer och aktiva som drabbas. Primärt handlar det om olika typer av bränn- och rökskador på individ och inventarier, hörselskador och psykiskt obehag. Noa känner flera fall av skadade barn och djur.

Maskering

Det är fortsatt vanligt att maskering i syfte att undkomma lagföring eller för att dölja sin identitet sker inom elitfotbollen. I Allsvenskan sker det i närmare två tredjedelar av samtliga matcher och i Superettan och svenska cupen i en tredjedel. Det handlar om hundratals till några enstaka individer. Detta förblir en betydande utmaning för exkluderingsstrategin.

Procent av matcher där det förekommit maskering 2023 inom elitfotbollen.

Prognos rörande Allsvenskan och Superettan

Denna prognos baserar sig uteslutande på en kvantitativ analys. Inför kommande säsong bör den dock kompletteras med en kvalitativ sådan.

Allsvenskan:

Degerfors och Varberg kommer att spela i Superettan nästa år. Det är två lag som uppvisat ett, på det stora hela, normalt ordningsläge på sina matcher. Allsvenskans ordningsläge förväntas därmed inte påverkas i någon specifik riktning. BP har uppvisat ett normalt ordningsläge under året och sluter sig därmed till ovanstående antagande oaktat om laget spelar i Allsvenskan eller Superettan kommande år.

Västerås och GAIS är klara för spel i Allsvenskan kommande år. Västerås har haft ett över genomsnittligt ordningsläge i Superettan och en omfattande pyroteknikanvändning med påföljande maskering. Även annat stök i form av flera PL 13 § har inrapporterats. Västerås kan därmed komma att få en påverkan på ordningsläget i allsvenskan.

GAIS har även de haft ett över genomsnittligt ordningsläge i Superettan och en omfattande pyroteknikanvändning med påföljande maskering. Även annat stök i form av flera PL 13 §, inkastade objekt, skadegörelse, våld mot tjänsteman och planstormningar har inrapporterats. Även kommer flera känsloladdade derbyn att gå av stapeln i Göteborgsområdet. GAIS kan därmed komma att få en påverkan på ordningsläget i allsvenskan.

Utsikten, som kan gå upp i allsvenskan, har uppvisat ett normalt ordningsläge under året och antas inte påverka situationen oaktat om laget spelar i Allsvenskan eller Superettan kommande år.

Superettan:

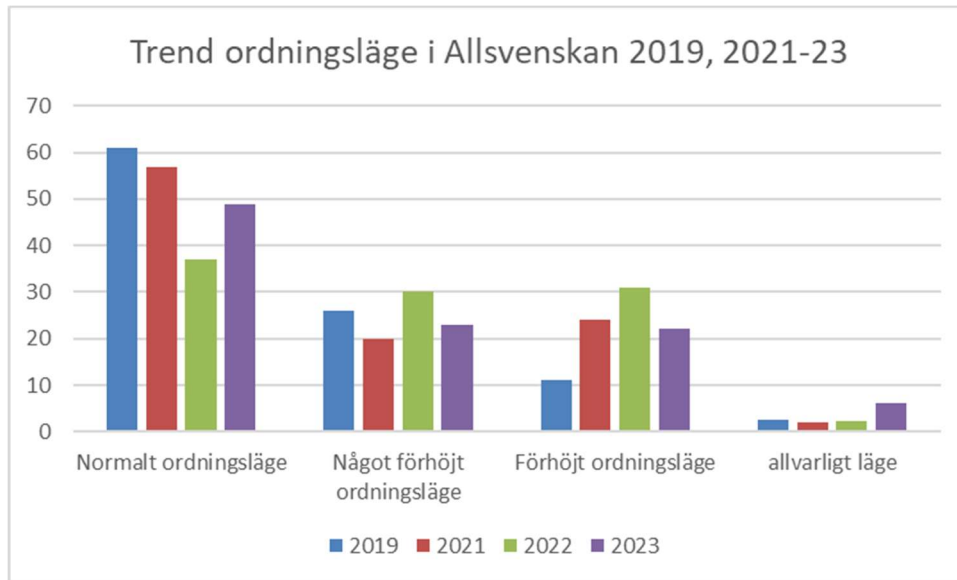
Degerfors och Varberg kommer att spela i Superettan nästa år. Det är två lag som uppvisat ett på det stora hela normalt ordningsläge på sina matcher. Superettans ordningsläge förväntas därmed inte påverkas i någon specifik riktning. Undantaget är de känsloladdade derbyn som Degerfors förväntas spela mot Örebro under kommande år. Bedömningen gällande BP är densamma som ovan.

Jönköping Södra och AFC är de lag som lämnar superettan. Här har AFC uppvisat ett normalt ordningsläge och förväntas således inte få någon påverkan i någon specifik riktning på ordningsläget. Jönköping Södra har dock haft ett över genomsnittligt ordningsläge i Superettan och en omfattande pyroteknikanvändning med påföljande maskering. Även annat stök i form av flera PL 13 §, inkastade objekt, skadegörelse, våld mot tjänsteman och

planstormningar har inrapporterats. Ordningsläget kan således komma att påverkas i Superettan beroende på om laget spelar eller ej.

Skövde, som kan falla ur Superettan, har uppvisat ett normalt ordningsläge under året och därmed förväntas inte ordningsläget påverkas i någon specifik riktning i Superettan kommande år. Örgryte som är i samma situation som Skövde, har haft ett över genomsnittligt ordningsläge i Superettan och en omfattande pyroteknikanvändning med påföljande maskering. Även annat stök i form av flera PL 13 § har inrapporterats. Örgrytes varande kan därmed komma att få en viss påverkan på ordningsläget i Superettan beroende på deras deltagande.

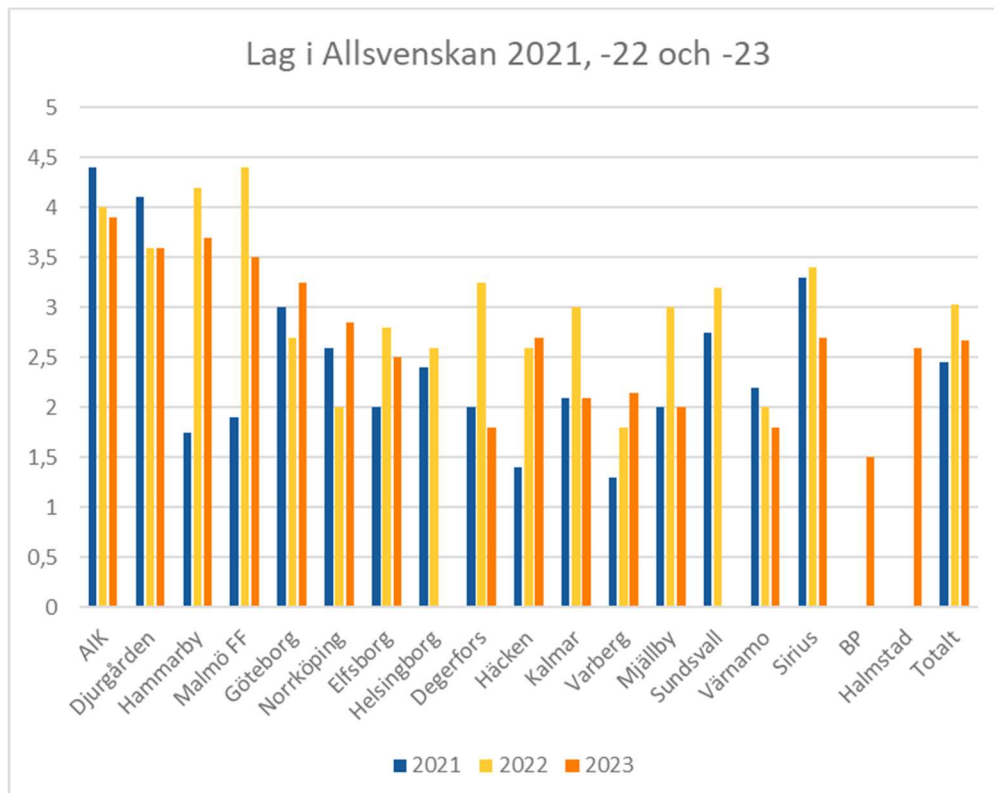
Allsvenskan 2019 och 2021 – 2022

Bedömt ordningsläge i Allsvenskan 2023. Bedömt ordningsläge som andel av totalt antalet matcher (260 stycken 2023)

Trenden visar på stabil trend där nedgången avstannat gällande ordningsläget i stort under 2023 i jämförelse med 2022. Även om läget inte är tillbaka som innan pandemin. Speciellt oroande är den kraftiga ökningen av arrangemang med allvarligt läge, vilket är fler än tidigare år.

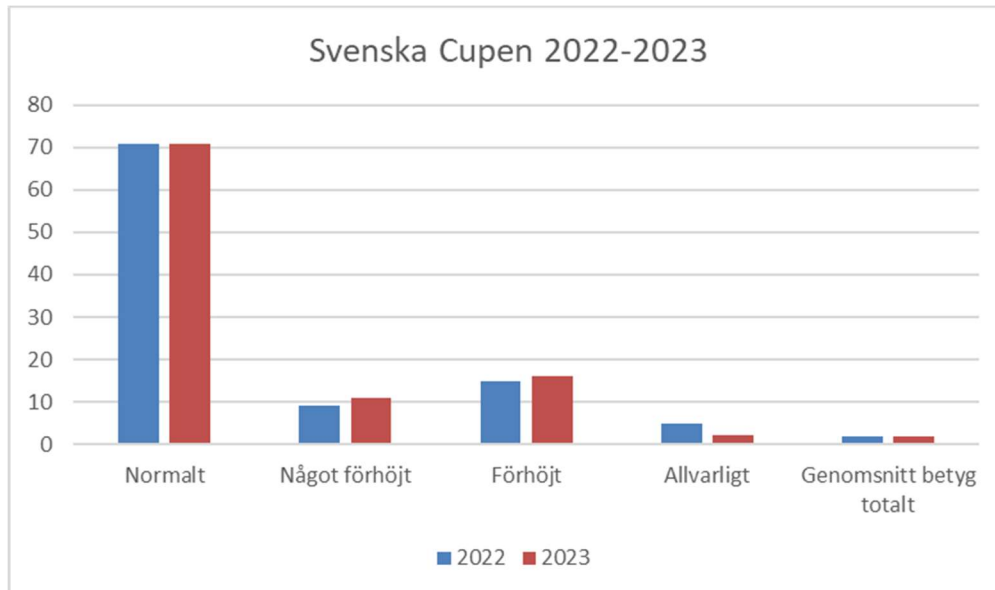
Laganalys allsvenskan

Vilket det genomsnittliga ordningsläget varit per arrangör i allsvenskan 2021-2023. Ett/två – normalt ordningsläge, tre – något förhöjt ordningsläge, fyra – förhöjt ordningsläge, fem/sex – allvarligt läge.

På det stora hela är tendensen liknande för de flesta klubbar i relation till 2022. Även om trenden är på det stora hela är försiktigt positiv i relation till 2022.

Svenska cupen

Bedömt ordningsläge 2023 som procent av totala mängden arrangemang (55 stycken)

Sett till antalet arrangemang i svenska cupen som rapporterats in under 2023 (55 arrangemang), så är trenden gällande det generella ordningsläget stabil. Ett fåtal lag står för majoriteten av ordningsstörningarna. Några allvarliga incidenter utspelade sig under våren, speciellt i samband med cupfinalen mellan Mjällby och Häcken där ett våldsamt upplopp utbröt. Positivt är att antalet allvarliga händelser har tydligt gått ner.

Superettan

Bedömt ordningstillstånd som procent av totala antalet (240) i Superettan 2021-2023. Ett/två – normalt ordningstillstånd, tre – något förhöjt ordningstillstånd, fyra – förhöjt ordningstillstånd, fem/sex – allvarligt tillstånd.

Trenden på det stora hela i Superettan är stabil, men det är oroande att antalet allvarliga händelser ökar igen efter att ha varit frånvarande under 2022. Pyroteknik, inkastade objekt och maskering förklarar på det stora hela störningarna och är kopplat till några arrangörer.